

Żądło w ogonie

Skorpionia można rozpoznać bez trudu – oto groźna kombinacja ochronnego pancerza zwieńczonego ostrymi kleszczami i najgroźniejszej broni wśród wszystkich bęzkregowców – żądła jadowego. Chociaż żądło skorpionia znajduje się na końcu odwłoka, to może on go odwrócić w kierunku własnej głowy i atakować intruza przed sobą. Przyjrzyjmy się z bliska tej fascynującej minibestii.

Ciało skorpionia składa się z trzech części. Pierwsza to głowotułów (*prosoma*), złożona z sześciu segmentów pokrytych pancerzem (powłoką). To tutaj znajduje się otwór gębowy, mózg i oczy. Jednak głowotułów jest czymś więcej niż tylko głową – także stąd wychodzą wszystkie członki: nogi, nogogłaszczki

(*pedipalpus*) oraz szczękoczułki zakończone ogromnymi kleszczami, które służą do chwytania zdobyczy. W środkowej części ciała mieści się przedodwłok (*mesosoma*) składający się z siedmiu segmentów, stopniowo zwiększających się od przodu do tyłu. Znajdują się tutaj żołądek i serce, które mają wydłużony kształt, by

zmieścić się w tym wąskim fragmencie ciała. Część „ogonowa” zwana jest zaodwłokiem (*metasoma*). Składa się z pięciu segmentów, jest węższa niż pozostałe części ciała i ma cylindryczny kształt. Na jej końcu widzimy kolec lub żądło, w którym znajdują się gruczoły jadowe. Siła jadu jest różna u różnych gatunków.

1 ODBYT

Znajduje się na końcu jelita, w ostatniej części zaodwłoka. Kiedy ogon jest uniesiony, odbyt widoczny jest od góry.

2 GRUCZOŁY JADOWE

Większość skorpionów posiada dwa gruczoły jadowe. Każdy jest pełen jadu, który wypływa bardzo wąskim kanałikiem do czubka żądła.

3 SYSTEM NERWOWY

Uformowany w długi przewód biegnący wzdłuż ciała, łączy siedem zwojów nerwowych (węzłów komórek nerwowych).

4 PRZETCHLINKI

Służą do oddychania. Ponieważ są pofałdowane jak strony książki, w języku angielskim nazywa się je „book lungs” (dosłownie: „płuca książki”).

5 JADRA

Mają cylindryczny, wydłużony kształt. To tutaj powstają plemniki.

6 JELITA

Przebiegają przez całe ciało, a w środkowym fragmencie rozszerzają się, tworząc żołądek, który dalej połączony jest z gruczołami trawiennymi.

7 SERCE

Ma podłużny kształt i zajmuje niemal całą górną część tułowia. Zapewnia krążenie krwi, tłocząc ją do żył i „zasysając” z powrotem.

8 MÓZG

Ten prosty w budowie narząd jest zwykle nazywany masą podprzetykową, ponieważ znajduje się poniżej przetyku. Składa się z połączonych zwojów nerwowych.

9 OTWÓR GĘBOWY

Dookoła otworu gębowego widzimy głaszczki i szczękonożki w kształcie małych szczyptec. Służą one do chwytania i rozrywania zdobyczy.

ŻĄDŁO

Groźna broń skorpionia, używana do wstrzykiwania jadu. Znajduje się w ostatniej części zaodwłoka (ogona), w kolcu.

ZAODWŁOK

Składa się z prawie całkiem sztywnych, cylindrycznych segmentów. U wielu gatunków znajdują się na nich grzbieity zwane kilami.

PRZEDODWŁOK

Płyty tułowiowe połączone są elastycznymi, sprężystymi błonami, dzięki którym może się on łatwo przesuwac i rozciągać.

OCZY CENTRALNE

Wyglądają, jakby były połączone. Te zwierzęta mają słaby wzrok, a niektóre skorpiony jaskiniowe są nawet całkowicie ślepe.

GŁOWOTUŁÓW

Pancerz tej części skorpionia jest najtwardszy, ponieważ chroni mózg. W tym miejscu umocowane są także najpotężniejsze mięśnie.

OCZY BOCZNE

Mniejsze niż oczy centralne. Pozwalają widzieć obszar na wprost.

NOGI

Każda składa się z siedmiu segmentów i zakończona jest parą pazurków z dodatkowym małym centralnym pazurkiem między nimi.

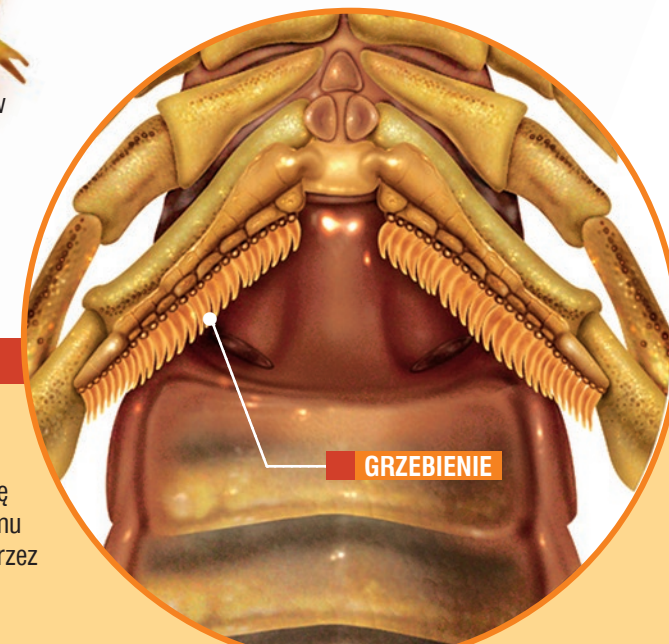
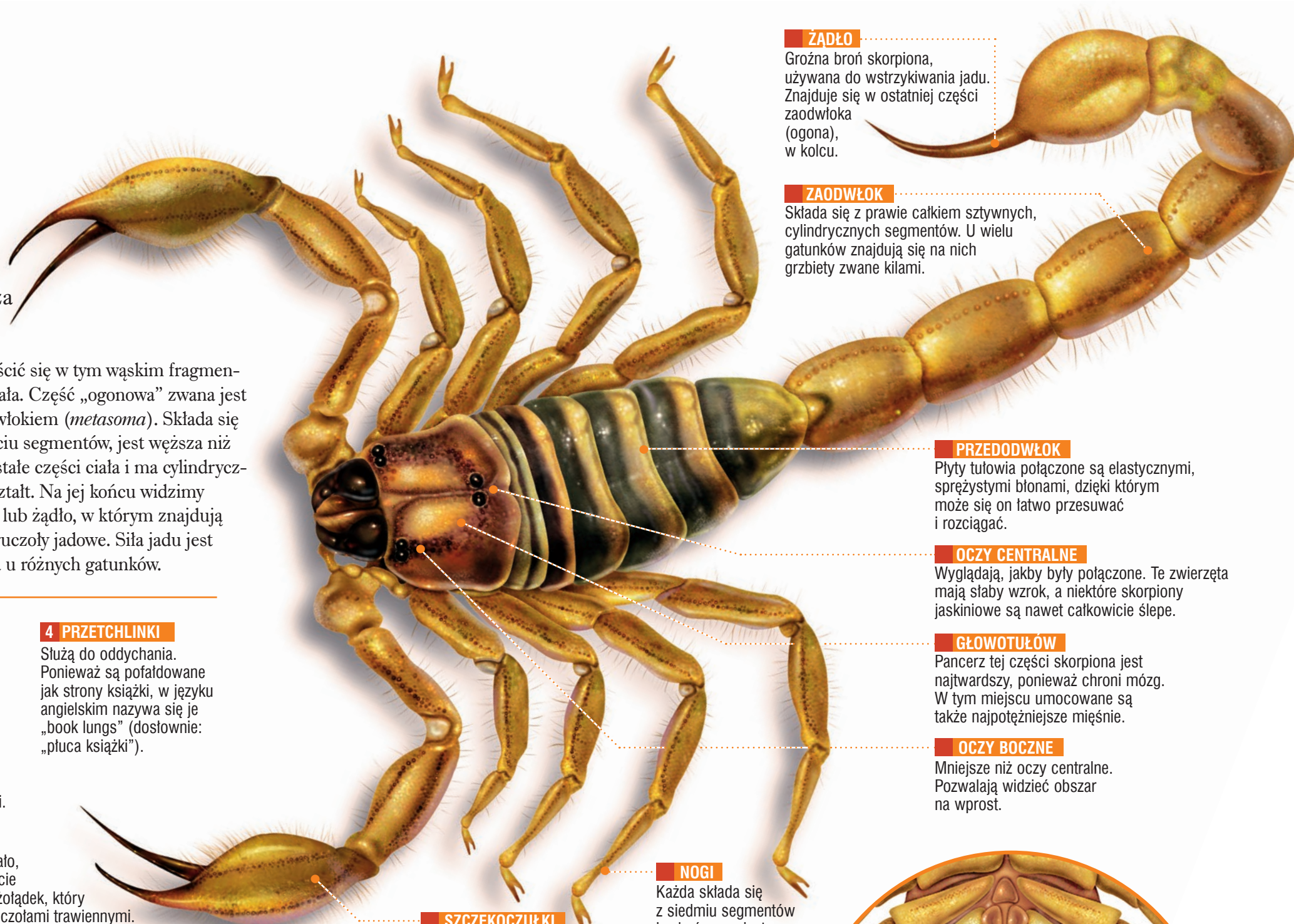
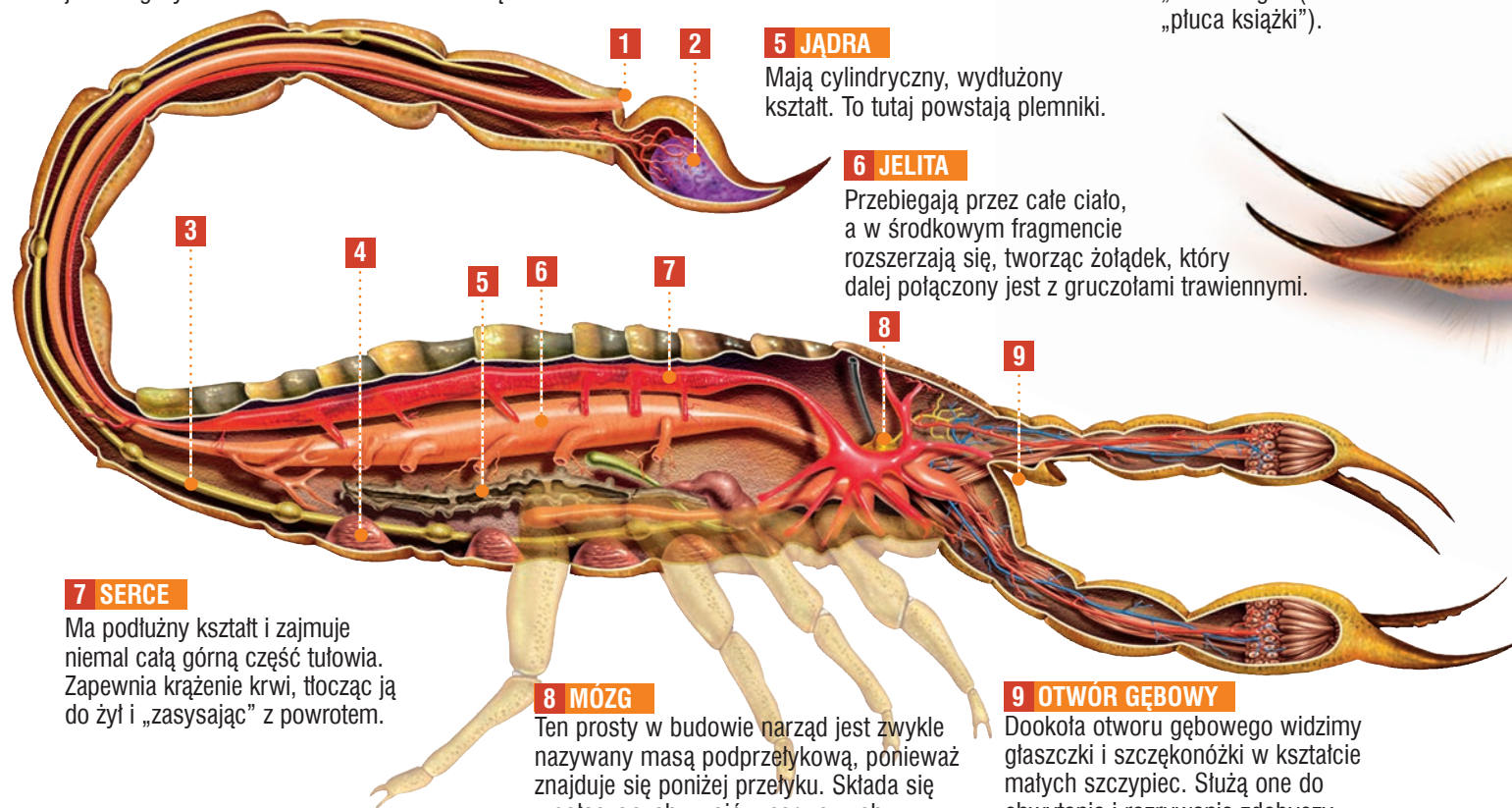
SZCZĘKOCZUŁKI

Nazywane zwykle szczyptcami, używane są do trzymania zdobyczy. Skorpiony wykorzystują je także podczas rytuału godowego, dotykając się nimi w jego trakcie.

GRZEBIENIE: ZMYŚŁ DOTYKU

Grzebień spotyka się tylko u skorpionów. Znajdują się na spodzie ciała, na drugim segmencie *mesosomy*, i pokryte są sensorami chemicznymi. W zależności od gatunku mają zmienną liczbę zębów. Gdy skorpion się przemieszcza grzebień dostarczą mu informacji o otoczeniu, np. o drganiu podłoża wywołanym przez zbliżającą się zdobycz.

GRZEBIENIE

Na całym świecie

Od czasu, gdy około 360 milionów lat temu pojawiły się na ziemi, skorpionom udało się skolonizować prawie całą planetę. Najszerzej rozpowszechnioną grupą jest nadrodzina Buthoidea, obecna na wszystkich kontynentach oprócz Antarktydy, gdzie skorpiony nie występują wcale. Większość tych zwierząt preferuje gorące, wilgotne klimaty oraz pustynie – i tam je najłatwiej spotkać.

Skorpiony zdołały przystosować się do przeróżnych siedlisk. Nadrodzina Buthoidea może zamieszkiwać miejsca tak różne, jak lasy południowo-wschodniej Azji i afrykańskie sawanny. Nie dziwi więc fakt, że skupia ona największą liczbę gatunków skorpionów. Choć jednak te pajęczaki występują na sześciu kontynentach, to posiadają specyficzne wymagania siedliskowe, dlatego też nie mogą żyć wszędzie. Większość gatunków zamieszkuje suche obszary z dużą ilością luźnych kamieni lub z piaszczystą glebą, gdzie kamienie można łatwo wykopać. Tylko niektórym gatunkom udało się osiedlić w wilgotnych lasach – to skorpiony nadrzewne, które mieszkają w drzewach i krzewach zamiast w wykopanych w ziemi norach.

NOCNE ISTOTY

Większość skorpionów nadrodziny Buthoidea żyje w klimacie z wysoką temperaturą dzienną i niewielkimi opadami. Ponieważ są one zwierzętami zimnokrwistymi i nie mogą kontrolować temperatury ciała, muszą unikać promieni słonecznych. Aby uchronić się przed przegrzaniem, spędzają większość dnia w norach lub szczelinach, uaktywniając się w nocy, gdy warunki są mniej surowe.

DOKOŁA ŚWIATA

Członkowie rodziny Buthidae

1 CIENKORĘKI SKORPION

(*Centruroides arctimanus*)
Gatunek ten, o żółtawym zabarwieniu, z dwoma podłużnymi ciemniejszymi przepaskami, nie przekracza 5 cm długości. Żyje w suchych obszarach na Kubie i jest spotykany pod korą drzew. Samice są większe od samców, parzą się tylko raz w życiu, ale dają kilka pokoleń (miotów). Ich jad nie jest silny.

2 ARIZONSKI SKORPION PODKOROWY

(*Centruroides exilicauda*)
Ten skorpion ma bardzo zmienne zabarwienie. Zasiedla umiarkowane i suche strefy Stanów Zjednoczonych i północno-wschodniego Meksyku. Można go znaleźć pod kamieniami oraz pod korą drzew. Jest nieduży, lecz jego jad może zabić dziecko.

3 CIEMNY SKORPION GÓRSKI

(*Zabius fuscus*)
Górski skorpion żyjący w niektórych regionach Argentyny. Ukrywa się pod kamieniami oraz w szczelinach skał. Nie przekracza 6 cm długości, jest koloru ciemnego, stąd jego nazwa. Jego jad nie jest silny.

GLÓWNE ŚRODOWISKA

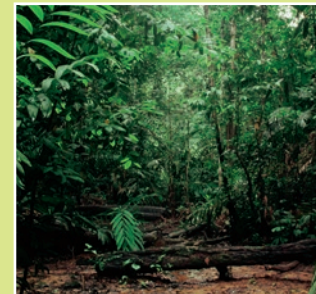
Pustynia kamienna lub piaszczysta

Step i busz

Suche zadrzewienia (eukaliptusowe)

Lasy tropikalne

4 SKORPION EUROPEJSKI

(*Buthus occitanus*)
Największy skorpion w Europie występuje w suchych obszarach południa kontynentu. Kopie płytkie nory w luźnej glebie lub ukrywa się pod kamieniami i leżącymi drzewami. Jego jad jest mocny, ale nie śmiertelny.

9 SKORPION ŻŁOTY

(*Mesobuthus martensii*)
Zwany też mandżurskim. Pierwszy okaz w Twojej kolekcji – zazwyczaj zamieszkuje stepowe obszary północno-wschodnich Chin. Jest szczególnie liczny w Mandżurii.

7 GRUBOODWŁOKOWY SKORPION

(*Adroctonus australis*)
Dorasta do 10 cm długości. Szczypce i końcowe segmenty ogonowe są ciemniejsze niż reszta ciała. Zamieszkuje suche strefy północnej Afryki, Bliskiego Wschodu i południowo-zachodniej Azji. Zwyczaj ukrywania się pod kamieniami lub w szczelinach skał w połączeniu z silnym jadem czyni go wyjątkowym niebezpiecznym.

8 SKORPION MARMURKOWATY

(*Lychas marmoreus*)
Nazwany tak z powodu swojego wyglądu, skorpion ten zamieszkuje chłodniejsze regiony przybrzeżne Nowej Gwiney i Australii. Znajduje się go w nadmorskich lasach eukaliptusowych, jak również w domach. To jeden z najbardziej jadowitych skorpionów australijskich.

5 SKORPION ŚMIERCI

(*Leiurus quinquestriatus*)
Najbardziej jadowity skorpion świata. Jego długość nie przekracza 10 cm, jest koloru żółtawego, żyje w suchych obszarach. Ukrywa się w zagłębieniach ziemi lub pod kamieniami. W północnej Afryce i na Bliskim Wschodzie co roku zabija kilka osób.

6 SKORPION GRUBO GRANULOWANY

(*Parabuthus granulatus*)
Mieszka w suchych obszarach południowej Afryki. Dorosłe osobniki kopią nory u podstawy krzewów lub pod kamieniami. Gatunek preferuje luźne gleby, ale można go też znaleźć w terenie o twardszym podłożu. Często można go spotkać w budynkach. Jego silny jad powoduje, że jest to najbardziej niebezpieczny skorpion w tym regionie.